

Honismereti országjárás

A hazai túristamozgalom és a honismeret

Évszázadot meghaladó fennállása során — kezdetétől napjainkig — tízezreket vitt ki a szabadba a hazai turistamozgalom. Nemcsak a fővárosból, az ország más városaiból is. Sorra alakultak meg a természet szeretetét hirdető és annak gyakorlati megvalósítását, a *gyalogos természetjárást* elősegítő szervezetei. Ezek tág lehetőséget nyújtottak tagjaiknak szép tájaink megismerésére. Megindultak a turistaseregek a hazai tájak birtokbavételére. Mert a *gyalogos turista eljuthat mindenhová*. És csak a *gyalogos turista* juthat el mindenhová. Ma, a közlekedés rohamos fejlődése, a személygépkocsik százezrei ellenére, a turista célpontoknak *csak egy töredéke* az, amit közlekedési eszközzel is *teljesen* meg lehet közelíteni. A hazai tájak

I. ÉVFOLYAM.

1889. November.

6. SZÁM.

TURISTÁK LAPJA

FOLYÓIRAT A TURISTASÁG ÉS HONISMERET TERJESZTÉSÉRE.

KIADJA A MAGYARORSZÁGI KÁRPÁT-EGYESÜLET BUDAPESTI OSZTÁLYA.

hát lehető teljes képet adott a bejárt tájról. Ily módon a *túrák mindinkább megteltek kulturális tartalommal, s a természetjárás méltán a honismeret rangjára emelkedett.* Amit kezdettől fogva vallott is. Annál is inkább, mert az *egyidejűleg megindult turistairodalom, évkönyvek, folyóiratok, útikalauzok és egyéb kiadványok teljessé tették a turista-munkaterületek feltárását és megismertetését.*

Amikor a mozgalom megindult, tevékenysége még csak szűk körben mozgott. Akkor még csak a magas hegység volt a turista-ideál. Az első turistaszervezet is ott született, a Tátra tövében. Nem sok idő múltán azonban — különösen, hogy 1888-ban Budapesten is gyökeret vert a turista-eszme — kiterjedt a tevékenység valamennyi *középhegységre* is. A hazai hegyvidékeken, a turisták áldozatkészsége nyomán hatalmas munka bontakozott ki. Ezekben az évtizedekben létesültek a *turista menedékházak*, a több ezer kilométert kitevő útjelzeshálózat, továbbá a kilátótornyok, a forrásfoglalatok és sok más turista alkotása jelezte a mozgalom tevékenységét.

részletekre menő, alapos megismerésének ma is a gyalogos megközeleltetés az egyetlen lehetősége.

A hazai turistamozgalom ilyen irányú tevékenysége akkor vált különösen széleskörűvé, amikor már nemcsak a magánosan vagy baráti, családi társaságban túrázókat fogta össze, hanem bevezette a *hivatalos túrákat is.* Ezeket a turistaegyesület meghirdette, s szakszerű lebonyolításukhoz vezetőt adott. Ezt annak idején *Eötvös Loránd* — a kiváló tudós és kitűnő turista — kezdeményezte, az ő javaslatára vezették be. A gondolat életrevalóságát bizonyítja, hogy ez a rendszer napjainkban is fennáll; sőt ún. *nyílt túrákká* szélesedett, amelyeken már nemcsak a szervezett természetbarátokat, hanem bárki érdeklődőt szívesen látnak. Ilyen meghívásokat a napilapokban is gyakran olvashatunk.

Ezek a hivatalos kirándulások *túlemelkedtek az egyszerű természetélvezeten, a táj szépségeiben való gyönyörködésen.* A *vezetők* feladata ugyanis nem csupán a meghirdetett útvonal végigjárása volt, hanem annak többoldalú bemutatása is: földrajzi, földtani, néprajzi, botanikai, építészeti, történelmi és egyéb szempontokból. Te-

A turistamozgalom leszállt tehát a magas hegyészből a középhegységbe, s virágzó turistakultúrát teremtett. Ott azonban egyben el is akadt. A dombvidék és különösen az Alföld még kiesett az általános turistaérdeklődés köréből.

Napjainkban ért el a fejlődés addig, hogy elsősorban a dombvidék — de már mind erőteljesebben, az alföldi táj is — *turistaterületté válik*. Ehhez nagy szemléletváltozásra volt szükség; annak a felismerésére, hogy az alacsonyabb, síkvidéki tájaknak is megvan a maguk *sajátos szépsége*. És miként egy évszázaddal ezelőtt is alapfeltétel volt, hogy az irodalmi feltárással *párhuzamosan haladjon* a táj gyakorlati bemutatása, ma ugyanez a követelmény: nem elég csak írni a turistakiadványokban az Alföld szépségéről; be is kell azt ténylegesen mutatni. *Meg kell teremteni az alföldi turistáskodás gyakorlati feltételeit*. Ezen a téren most nagyot lépett a Pest megyei Természetbarát Szövetség. A negyedszázados fennállását ünneplő megyei szövetség megvalósította ugyanis a Pest megyei turista főútvonalat. Ez a mintegy 200 km hosszú útvonal északon a megye legmagasabb pontjáról, a Börzsönyből, a 939 m magas Csóványosról indul el és délen a Kiskunsági Nemzeti Parknál ér véget. A hegyvidéki része nem új. De a fővároshoz közlekedve, a Gödöllői dombvidéken át, már mindenütt új nyomvonalon halad. Amikor pedig kilép Budapest területéről, melyet a XVII. kerületnél ér el és ott is hagy el (Rákoscscabánál, illetve Rákoskertnél), akkor már nemcsak új útvonalakon, de merőben új tájakon is jár. Széles ivekkel, itt-ott jelentős kitérőkkel halad, hogy *felfűzze útvonalára mindazt a természet szépet, amit a Duna—Tisza köze oly bőven kínál*. A Merzse-láp, a gyömrői tófürdő, a Pótharaszti erdő, a Csévharaszti ősborókás, az Ócsai Tájvédelmi Körzet ősvilága, a Duna—Tisza csatorna fás-virágos partja, a Délegyházi tavak, a szigetcsépi Dunapart, az ercsi rév, Ráckeve, a somlyó-szigeti horgászpárt és végül a lovasbemutatóiról híres Apaj-pusztá — hogy csak a főbb pontjait említsük ennek a pompás útvonalnak. *Új világ tárul itt a hegyekhez szokott természetbarát elé. Új, más, de nem kevésbé szép!*

A Pest megyei turista főútvonalat követi majd a többi: a szomszédos megyék egymáshoz kapcsolódhatnak, s a maguk területén vihetik tovább a jelzést. Mindebből egy nagyméretű új útjelzeshálózat alakulhat ki, amelynek lényegi jellemzője, hogy már nemcsak hegyvidéki, hanem síkvidéki is. Ezek az utak lehozzák a természetjárókat a hegyek csúcsáról a hegyek aljára, új tájakat nyitnak meg előttük és *kiterjesztik természetszemléletüket...*

A hazai turistamozgalom megindult azon az úton, hogy teljes értékű országjárássá váljék!

Dr. Pápa Miklós

